

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 4 krone,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 3 krone.

Uredništvo v Alojzjevišču, upravništvo v Marijanišču.

Spomenica o orglah ljubljanske stolnice.

(Spisal prof. Josip Smrekar.)

(Konec).¹⁾

A po katerem sistemu naj se urajnaajo traktura in sapnice novih orgel, ko jih ima orglar toliko na ponudbo, in si vsakateri pripisuje kake prednosti, ki jih drugi nimajo? To je v resnici velevažno, zraven dispozičije spremenov poglavitno vprašanje; rešitvi njegovi je torej posvetiti pristojna pozornost.

Vodilne misli pri tem so nastopne:

Ne da se tajiti, da glede točnosti, preciznosti oglasitve noben dosedaj znanih sistemov ne doseže staro — pred polstoletjem pri nas še obče rabljeno — „mehanično“ trakturo z abstraktami (potezi). To priznavajo odkritosrčno imenitni teoretiki in praktiki, n. pr. M. Allihn in Ch. Widor.²⁾ — A močen upliv vlažnosti na njo, ter torzija valčkov, pa škodljiva, z dolžino

¹⁾ V zadnji številki „Cerkv. Glasb.“ so se v ta članek urinili nekateri motilni tiskovni pogreški, katere popraviti prosim takó: Preecej v drugi vrsti prvega odstavka naj se bere pred darku mesto poudarku.

Str. 50, 3. vrsta beri C mesto C, in F mesto F,; ravno tam v 1. pripombi C—E mesto C,—E. — Str. 56, osma in deveta vrsta 1. pripombe naj se glasite: . . . z labialkami (in to pri razliki 4° R že prav občutno — sicer niso tega krivi oni, kar spričuje vsak harmonij); treba . . . V isti pripombi naj se v 3. vrsti od spodaj bere aetherea mesto aetherae.

²⁾ V sestavku „Die pneumatische Frage“, priobčenem v P. de Witt „Zeitschrift für Instrumentenkunde“ 1903, št. 2, piše Allihn nastopno: „Einen Fortschritt über die mechanische (z abstraktami) Traktur in Bezug auf Präzision kann es überhaupt nicht geben, auch nicht bei der elektrischen Orgel, da hier der Contact erst gegen Ende der Tastenbewegung eintritt. (str. 33.) — Charles Widor, imeniten francoski koncertni orglavee, pa v že zgoraj navedenem sestavku („Urania“ 1905, str. 56): „Die solide und so einfache Mechanik der Orgeln des 18. Jahrhunderts hat sich bis jetzt siegreich in dem Wettstreit mit allen Neuerungversuchen, pneumatischen und elektrischen, behauptet. Im Prinzip ist ihr nichts überlegen“ . . . „Jedenfalls kann ich versichern, daß nichts über eine gute Mechanik geht.“

11. 6. 30 3

abstrakt naraščajoča težavna igrava so tolike libe, da so takorekoč sile na iznajdbo sistema, kateri se jim izogne. Tudi so sklepi (manualni in oktavni) tu jako obteženi (opomore pač Barkerjev „pnevmatični vzdig“), in omejeni nasproti novejšim sistemom, da pri nabavi novih orgel pač ne gre več upoštevati mehanično trakturo.

Tudi glede sapnic se enako ne bo oziralo na stare „Schleifladen“, ki razen drugih nepopolnosti onemogočajo čisto vglasbo polnih orgel. Izpodrinil jih je že pred pol stoletjem Waleker-jev sistem na stožec, ki ima toliko prednosti, da še sedaj s pnevmatičnimi sistemi uspešno tekmuje, da ga namreč uporabljajo.

Kazalo bo torej z ozirom na vse to odločiti se za kak pnevmatičen sistem — ali na stožec ali z membranami, ali z dotekajočo ali odtekajočo sapo (Einstrom- oder Ausstrom-System).¹⁾ Prednosti pnevmatike — glede lahke igrave tudi pri polnih orglah z vsemi kopolami, lahkega registriranja, bogate izrabe spremenov v kombinacijah in oktavnih sklepih, ter vsled tega skorej podvojene moči orgel pri enakem številu spremenov — so res tako velike, da jih nikakor ne gre prezreti; pisatelj te spomenice je torej tudi — ne da bi hotel s tem kaj prejudicirati — sestavil gorenjo dispozicijo v možnih potezah (kopule, kombinacije) na tej podlagi.

Zamolčati seveda tudi ne smem neke nepopolnosti, katero imajo več ali manj vsi pnevmatični sistemi: počasneje, ne precizno odgovarjanje piščalk, za kake $\frac{1}{3}$ sekunde po pritisku tipke.²⁾ To je jako neprijetno za orglaveca pri spremljevanju petja (treba mu je vedno za toliko prehitovati takt), in akoravno se dajo tudi trilčki izvršiti, je vendar funkejja nekako podobna jeku ali pa poštenemu pa mudljivemu plačevalcu, ki sicer ne ostane nič dolžan, plača pa tudi nikdar ne o pravem obroku.³⁾ — Tudi uporaba sape je pri pnevmatičnih orglah mnogo večja, toraj oskrbitev zadostne sape dražja; usnje pri malih mešičkih (Relais) tudi rado kaj ponagaja.

Res je torej, da je pnevmatični sistem dosedaj še nekak račun, lep in zanimiv, ki se pa, žal, doslej še ne konča — brez ostanka primankljaja. A

¹⁾ Različnih konstrukcij je tu toliko, da bi se res zopet smelo reči: *quot capita, tot sententiae*; skoro vsak orglar ima svoj — seveda najboljši — pnevmatični sistem. (Bistvo pnevmatike in različne sestave razložiti pač ne gre v to razpravo; vsaj jo nudi vsakatera novejša „Orgellehre“, n. pr. Riemann, Schmid, Kothe, knjižice le malega obsega in cene. — Velika Töpfer-Allihn-ova knjiga je žal izšla ravno ob početku te struje in torej tu ne zadošča.

Rabi se tudi še elektro-pnevmatični sistem — a ta je tako kočljiv in nezanesljiv (že celo s cenejšimi argentanskimi kontakti), da ga nobeden ne more priporočati; zgodilo se je že, da je moral orglar take orgle nazaj vzeti in druge napraviti.

²⁾ M. Allihn pravi o tem (*Zeitschr. f. Instr. K.* 1903, st. 33): „Die Bälchenmechanik kommt zu spät, die Membranpneumatik geht zu spät weg.“

³⁾ Jako ostro sodi o tem nedostatku Ch. Widor (l. c.): „Niemals ist man des Momentes ganz sicher, wo das Herabdücken der Taste die Pfeife zum Tönen bringt (to velja posebno o nizkih glasovih in jezičnikih). Man versuche nur mit pneumatischer Mechanik schnelle Akkordgriffe, Triller, Tonrepetition und man wird mit seinem Urteil über sie schnell fertig sein.“ Pomirljivo k temu izpregovorim pozneje.

ker se ta primankljaj vsled prizadevanj orglarjev zmanjšuje¹⁾ vrline tega sistema pa so velike, naj se mu ta nedostatek ne računi prehudo, ter naj se ga sprejme za nove stolne orgle. Strinjam se z mnenjem profesorja na Lipskem konservatoriju P. Homeyerja („Die pneumatische Frage“): „Die pneumatischen Orgeln sind eine grosse Errungenschaft der Neuzeit, welche ich um keinen Preis missen möchte. Es mag ja hin und wieder noch bei einigen Orgelbauern dieses Systems mit Nachteilen verbunden sein — wie Nachhinken des Tones, — doch lernte ich auf meinen Konzertreisen Werke von Rieger, Sauer, Furtwängler & Hammer, Waleker kennen, bei welchen wirklich die Ansprache nicht exakter mehr gedacht werden kann.“ To tembolj, ker M. Allihn sam priznava: „Für den kirchlichen Gebrauch aber reicht die Präzision der Tongebung der pneumatischen Orgel, auch derjenigen, die bei virtuosem Gebrauche nicht genügen würde, vollständig aus.“ Seveda te besede veljajo protestantskemu cerkvenemu petju; a sprejeli so ta sistem tudi benediktinci — ki jako fino koral z orglami spremljajo — v svoje novejše velike orgle v Emausu, Št. Lambertu, Sekovi.

Izpregovoriti bi bilo končno še o ceni²⁾ in o bodočem izdelovalcu nameravanih orgel. A iz lahko umljivih ozirov nikakor ne gre, da bi se to očitno obravnavalo; zgodilo se je to pač v spomenici, izročeni prevzvišenemu gosp. vladiki — opremljeni s splošnimi in konkretnimi podatki, — in govorilo se bo o tem tudi še vestno v za to izbrani enketi. Brezdvomno se bo gledalo na to, da se delo sigurno³⁾ posreči, in toraj izroči zanesljivemu izdelovalcu.⁴⁾ „Caeteris paribus“ (ali vsaj non valde disparibus) se bo gotovo prednost dala domačinom pred inozemcem. Ozirati se bo tudi v smislu diecezanskega navodila iz l. 1892, VII, str. 77. na zadostno garancijo.⁵⁾

¹⁾ Kot sredstva k temu nasvetuje M. Allihn (v ravnoimenovanem strokovnem časopisu 1904, št. 21, str. 599): večji prerez cevč, obokročena njihova izpeljava, mali „Relais“-mešički (Zepherleder) Doppelrelais (zdaj tudi „Silbermembranen“ nekateri hvalijo) itd.; pa to vse bolj orglarja zadeva in tu zadostuj samo kratka omenitev. Glede prednosti „upihajoče“ ali pa „odpihajoče“ sape, so si še sedaj mnenja nasprotna: jedna dela sigurneje, druga precizneje.

²⁾ Cene raznih — in celo istih — mojstrov se ne malo razlikujejo; vkljub podraženim dninam se pa vsled velike konkurence in fabriškega izdelovanja cene večjih orgel prej nižajo, kot vzdigujejo; le žal, da nekateri — in celo imenitni orglarji — izkušajo, ta popust nadomestiti s še večjo uporabo cenenege cinka namesto dragega cina.

³⁾ F. Ks. Haberl (znani predsednik nemšk. Cecilij. društva) piše o tem (Mus. sacr. 1897, str. 105): „Ich stimme stets für den Bewährtesten, Erfahrensten . . . und vergönne ihm guten Lohn, . . . denn nur auf diesem Wege ist Hoffnung vorhanden, für unsere Kirchen Werke zu erhalten, die ihren Zweck vollkommen, lange und künstlerisch erfüllen“. Po pravici! Zastonj ali pa celo v škodo nobeden ne bo dobro delal — a pretirane cene plačati tudi nobeden ne mara. — Ako bi nedostajalo gnotnih sredstev, je boljše zadovoljiti se z manjšim a finim delom, kakor poseči po večjem a pomankljivo izvršenim; ali pa počakati še nekoliko časa z nabavo.

⁴⁾ Oglasilo se je dosedaj prostovoljno za to bodoče delo že 7 spretnih orglarjev; med njimi dva slovita iz inozemstva, ki sta po potujočih pomočnikih izvedela o nameravanim delu.

⁵⁾ Glasi se določba: „Bei der Neuheit und noch schwankenden Technik dieses (pneumatischen) Systems aber müssten bei Anwendung desselben von dem Orgelbauer viel weitergehende Garantien geboten werden, als es sonst üblich ist.“

Nekaj pa moram pred sklepom vendar še pripomniti, ker je v ozki zvezi s ceno orgel. Ako pregledamo dispozicije sedanjih — tudi najboljših orglarjev, se vidi, da zelo štedijo s cinom, katerega cena je sedaj res zelo visoka.¹⁾ Večje piščali od 4' do 8' sedaj običajno delajo ali lesene ali pa cinkaste (iz pocinjenega ali aluminiranega cinka — nekateri govore tudi o emajliranem cinku, pa ne vem kakšen bi bil emajl, ki bi se že pod vročino 415° C, tališčem cinka, stopil).²⁾ Seveda ne bomo več doživeli tistih časov, ko je rajni Goršič uporabil za nove frančiškanske orgle (1870) v Ljubljani 21 stotov cina in 3 stote svinea, ter naredil Principal 16' (sama E piščalka tehta 46 kil!) in 8', potem cel Gemshorn 8', Gamba 8', Salicional 8' in Cello 8' iz najboljšega cina (prim. Grazer „Kirchenschmuck 1870, 101). Veljalo je takrat 100 kil pa tudi le 130 fl. Kljub temu bi želel, da razen vseh prospektnih piščal — ki brezdvomno morajo biti vse iz najboljšega (87°/o) cina — naj bi vsaj še nekatere piščali globoke oktave (znabiti do A) bile cinaste pri spremenih Gemshorn 8', Gamba 8', Salicional 8' in Eolina 8'; pri Geigenprincipalu 8' pa do F. Gambenbass 16' in druge piščali spodnje

¹⁾ Leta 1904 je veljalo 100 kil Banka-cina 150 gld., sedaj pa okoli 200 gld. (14. maja 1906 je bila v Antwerpenu cena za 100 kil celo blizo 260 gld., ki pa je padla v treh tednih na 216 gld.) Pač jasno, da se pri nakupu te tvarine — oziroma naročitvi orgel — mora izbrati ugoden tržni položaj!

²⁾ Neki sloveč nemški orglar opisuje v „Urania“ (Orgelbau-Zeitschrift, 1905 str. 3 in 4) nov orgelni prospekt doslovno: „Die Prospektpfeifen in Zink, alle sprechend und zwar die grossen 16füssigen im Mittelfeld in Rohzink, die der seitlichen Thürme und die kleinen im Mittelfeld aus aluminirtem Zink hergestellt“, ter se povsne potem celó do nastopnih besedi: „Dass diese matten, sowohl rohen als aluminirten Zinkpfeifen ein schöneres Bild geben (nekaka secesija), der Silhouette und Zeichnung des Prospektes weniger schaden, als stark reflektirende Zinnpfeifen (pa ravno njih srebrnosvitli odsev se je dosedaj hvalil), ist hier deutlich bewiesen (bolje „behauptet“) und wenn man noch in Betracht zieht, dass diese Zinkpfeifen den Zinnpfeifen tonlich nicht nur nicht nachstehen, sondern eher noch vorzuziehen sind (to pa ni splošno mnenje, C. r. Kothe-Walter, Orgelbau S. 64, in ravno isti orglar pozneje, Ztschr. f. Orgelb. 1906 št. 5, piše: „Die befürchtete grössere Verstimmung der Zinkpfeifen nehme ich nicht allzu tragisch (tako?), . . . in der Praxis kommt dies nicht wesentlich (previdno izbrana beseda) zum Ausdruck“) und dass sie ausserdem ganz wesentlich billiger zu stehen kommen als diese (to je resnično), so werden uns die orgelbedürftigen Gemeinden gewiss Dank wissen, das wir in dieser Beziehung seit e. 6 Jahren reformierend (nomen — omen?) vorgehen und da Zinkpfeifen vorschlagen, wo sie zum Vorteil des Bestellers und des Tones Anwendung finden können. — Računajmo! Sto kil cina je veljalo pred kratkim 400 kron, ista teža cinka pa le 90 kron; Principal 8' iz dobrega cina (75°/o) izdelan velja v tovarni 455 kron, Oktava 4' pa 135 kron; globoka oktava (C—H) sama pa iz cinka stane 175 kron. Ako tedaj orglar napravi Principalu 8' spodnjo oktavo iz cinka, nadaljuje pa s cinastimi piščalnimi ga stane to 175 + 135 = 310 kron; ta spremen cel cinast pa bi stal 455 kron — razloček je toraj 145 kron (in slično pri družih spremenih); — upajmo da tudi za cerkvena oskrbnišva.

Nasproti omenjenemu hvalisanju cinkastih piščal pa v št. 4. letošnje „Zeitschrift für Orgelbau“ redakcija odkritosrčno priznava (str. 27): „Zinnpfeifen, welchen entschieden der Vorzug gebührt;“ in omenjeni orglar l. e. str. 33. sam prizna: „Dass vernickeltes oder verzinnertes Zink eher zerstört wird, möchte ich zugeben“, priporoča pa z aluminijem bronirane cinkaste piščali.

oktave 8'nih ozkokenzuriranih spremenov pa se že smejo napraviti iz aluminiranega cinka, eventualno tudi lesene (kakor je Waleker še l. 1885. storil v graški „Stephanieorgel“ (43 sprem., prim. „Kirehenschmuck“ 1885, 109 & 110).

S tem sklepam svojo spomenico; sestavljena je po sedanjem stanu orglarske umetnosti — v kolikor je meni znana. Ker pa ravno ta zadnji čas neprenehoma napreduje, bo treba zmiraj skrbno paziti na vsako novo pridobitev na tem polju, da se bodo nove orgle — kadar pridejo v delo — izvršile kar najbolj dovršeno: k čemur daj dobrotljivi Bog svoj blagoslov!

Wolfgang Amadej Mozart.

(O priliki 150 letnice njegovega rojstva napisal S. P.)

(Dalje.)

Dalj časa se je ustavil v Parizu. Tu se je boril za vsakdanji kruh, kakor je vedel in znal. Podučeval je glasbo v privatnih krogih ter pisal sinfonije. Zlasti s takozvano „pariško“ sinfonijo (D-dur) je dosegel velik uspeh. Stalno službo dobiti se mu ni posrečilo.

V Parizu mu zbolí in umrje ljubljena mati. Da, „ljubljena“ mati; ker Mozart je ljubil stariše kakor malokdo. Oče mu je bil „za Bogom prvi“. Ob materini smrti postelji je storil vse mogoče, da bi jo ohranil; končno, ko ni bilo več človeške pomoči, je edino še Boga prosil, naj se zgodi Njegova volja. Po materini smrti je pisal prijatelju, duhovniku Bullingerju lepo pismo, iz katerega se zrcali verno srce Mozartovo. „Bog jo je k sebi poklical“; tako piše, „to jasno uvidim in zato sem se udal v voljo božjo“.¹⁾ Dalje poroča, da je bila previdena s sv. zakramenti in pravi, da je že potolažen.

V Parizu je spoznal Mozart Glucka in Piccinija ter bil priča boju mej tema glasbenima prvakoma, ko se je šlo za to, ali naj vlada v operi dalje laški melodiozni slog ali naj se opera reformira po Gluckovem principu, da postane bolj glasbenoznačilna in dramatični vsebini primerna. Mozart ni bil privrženec niti ene niti druge smeri, ampak je hodil srednjo pot. Spojil je oba elementa, lepo melodijo in dramatični izraz v eno celoto.

V Solnogradu sta med tem časom umrla dva nadškofova glasbenika, Adlgasser in Lolli. V teh trenutkih se je nadškof zopet spomnil W. Mozarta. Poklical ga je nazaj kot organista in koncertnega vodjo. Prav rad ni šel Mozart, a udal se je usodi. Obljubljenih mu je bilo 500 gld., dobil jih je le 400. — V tem času od l. 1779.—1780. so nastale zopet dve maši, dvoje večper in več cerkvenih himen; nadalje tri sonate za orgle, tri sinfonije in še cela vrsta drugih skladb. Kmalu sta sledili dve operi: „Zaida“ in „Idomeno“. Pri tej operi se je Mozart zelo potrudil, je pa tudi ustvaril delo, ki presega vse prejšnje njegove opere in tvori prehod k njegovim poglavitnim delom na tem polju.

¹⁾ O. Jahn, W. A. Mozart, III. Aufl. I. Th. Faksimilična priloga izvirniku.

Po smrti cesarice Marije Terezije je odpotoval nadškof Hieronim na Dunaj izraziti cesarju sožalje. Mozart je moral kmalu iti za svojim gospodarjem igrati vlogo hišnega virtuoza. Saj je tudi bil zares virtuos, toda nadškof ga ni kot takega cenil, marveč ravnal ž njim kakor s kakim hlapcem. Vesel naj bi bil nadškof Hieronim in v čast naj bi si bil štel, da je imel v službi genialnega Mozarta in pa pospeševal naj bi bil Mozartovo umetniško delovanje. A če ga je le preziral in le povsod oviral pri njegovih glasbeno-umetniških podjetjih, ne smemo Mozartu zameriti, če je nadškofu odpovedal službo.

Spremimo Mozarta na kratko še skozi zadnjo dobo njegovega življenja in delovanja.

Po izstopu iz nadškofove službe se je stalno naselil na Dunaju ter se preživljal s podučevanjem, komponiranjem in koncertiranjem. Poglavitna skladba iz te dobe je opera „Belmont in Konstanca“ („Entführung aus dem Serail“), ki je pravzaprav prva nemška opera. Po proizvojanju te opere je omenil cesar Jožef II. nasproti Mozartu: „Veliko prelepa je za naša ušesa, toda strašno dosti not, ljubi Mozart“. Ta je pa dejal: „Veličanstvo, ravno toliko kolikor potreba.“¹⁾ — Iz te opere diha ljubezen, ki jo je Mozart gojil do svoje neveste, Konstanca Weber, s katero se je poročil v avgustu l. 1782.

Zakon s Konstanco je bil za Mozarta srečen in je dobrodejno vplival na njegovo umetniško delovanje, a prepojen je vendarle s premnogimi grenkostmi in skrbmi za obstanek. Mozart in njegova družina so bili večkrat v tako slabih gmotnih razmerah, da niso imeli niti s čim plačati stanovanja niti si nabaviti kurjave. — Najbrže so privedle Mozarta žalostne gmotne razmere do tega, da je vstopil k prostozidarjem. — Stalno službo je dobil šele l. 1787., ko je bil imenovan za cesarskega komornega glasbenika z letno plačo 800 gld. Fino bi si bil opomogel, ko bi bil sprejel ponudbo Friderika Viljema II., ki ga je vabil v Berlin z letno plačo 3000 tolarjev, pa ostal je raje na Dunaju zvest svojemu cesarju. L. 1791. je bil v pomoč prideljen stolnemu kapelniku, seveda — brez plače...

Odkar je stopil iz službe nadškofa Hieronima, so postale njegove cerkvene skladbe bolj redke, tem bolj pa je jel razvijati svojo delavnost na opernem in drugih posvetnih glasbenih poljih. V tem času je zlagal le mašo v C-molu, ki je pa žal ni dovršil. Izgotovil je samo Kyrie, Gloria, Sanctus in Benedictus; Credo je fragment. Kyrie in Gloria je porabil pozneje za oratorij „Davidde penitente“. Od Mozarta nedovršeno mašo je šele v zadnjem času izpopolnil A. Schmitt, dirigent draždanskega Mozartovega društva, in se je izvajala 27. februarja l. 1905. na Dunaju v „Musikvereinsaalu“.

Nesmrtne opere Mozartove iz te zadnje dobe so razen že prej imenovane „Belmont in Konstanca“: „Figarova svatba“ (l. 1785), „Don

¹⁾ L. Meinardus, Mozart str. 261.

Giovanni (l. 1787), „*Così fan tutte*“ (l. 1790.) in iz l. 1791. „*Clemenza di Tito*“ ter „*Zauberflöte*“.

L. 1791. je napisal Mozart tudi prekrasni, pristno cerkveni zbor „*Ave verum*“ in svojo zadnjo veleslavno skladbo „*Requiem*“. *Requiem* je pisal še na smrtni postelji, na katero so ga bili položili napori zadnjih let. Sam je dovršil le *Requiem* in *Kyrie* ter odstavka „*Domine Jesu*“ in „*Hostias*“; od „*Dies irae*“ je vglasbil samo zборе, inštrumentacijo pa šķiciral. Kar je še manjkalo, je spopolnil Mozartov učenec Süßmayer.

5. decembra l. 1791. je umrl Mozart. Zapustil je malenkost okrog 60 gl. — Ob njegovi smrti je bila njegova žena bolna. Ko so ga pokopavali, je strašansko deževalo in snežilo; le malo oseb ga je spremilo do vrat pokopališča. V skupni grob za reveže so ga pokopali. Slučaj je nanesel, da je tudi grobokop kmalu umrl, in tako se še danes za gotovo ne ve, kje leži pokopan — veliki Mozart...

(Konec prih.)

Dopisi.

Idrija, dne 31. avgusta 1906. — (Iz potovanja.) Po dolgih 12 letih mi je prišla želja, da bi se popeljal v Celje, kjer sem hotel obiskati nekdanje prijatelje in znanee. Da sem bil povsod prav prijazno sprejet, ne bom opisoval, da listu ne jemljem preveč prostora, omenim le to, da izmed pevskega osolja na mestnem korn od onega časa ni nobenega več. Tudi orgle so dobile medtem nov, jako dobro izdelan meh in par novih registrov, tako, da se zdi pri spremljevanju petja ali pri medigrah, kot bi bile čisto nove, postavljene od katerega izmed prvih mojstrov.

Dva dni sem čul pri sv. maši pevati mešani zbor slovensko, z lepim prednašanjem, tretji dan pa je bila slovesna maša, pri kateri so peli sami moški (učenci orglarske šole), peli so vse koralno (tradicionalni koral).

Takoj, ko se pevski zbor oglasi, se spozna, na kaki stopinji izobrazbe da je; tako sem tudi tukaj precej izprevidel, da ima dobrega vodjo, ki je na svojem mestu. Tu se vidi, da ima vsak svoj glas v oblasti, da dela ž njim kar hoče, kar pa še v mnogih drugih krajih ne morejo, če bi tudi bolje pazili na to, zakaj, glas mora biti preje olikan, sicer bi ne zaslužilo petje tega imena, če tudi bi znali pevci še tako dobro slediti sekircam. Brez potrpljenja in rednih izkušenj se ne pride do take popolnosti. Mnogo pa je odvisno tudi od vodje kora. Pri tem gospodu se pozna, da je rezenska šola tudi svoje storila.

Povabil me je gospod Bervar tudi v orglarsko šolo, naj si jo ogledam. Slišal in bral sem že o uspehih te šole, sedaj pa sem se tudi sam prepričal. Videl in slišal sem, kako je igral prvi, kako drugi mladenič in sem se čudil veliki spretnosti, kako so šle težke fuge izpod gibčnih prstov na odotnih orglah! Koliko organistov bi osramotila ta dva mladeniča, ki tudi v cerkvi pogostokrat igrata pri službi božji! Čestital sem iz srea gosp. Bervarju, čestital pa tudi mladeničema z željo, da bi dobila kmalu dobro službo, kjer bosta mogla svojo spretnost še nadalje razvijati. Štajerskim mladeničem, ki čutijo poklic v ta stan, bodi pa omenjena orglarska šola vrlo priporočena.

Jan. Pogačnik.

S Homca 16. avgusta 1906. V zadnji številki „*Cerkvenega Glasbenika*“ priporoča neki gospod „z dežele“, naj bi se vsposed za petje vselej poprej sestavil, pokazal duhovniku dotične cerkve ter tako odobren predložil pevcem. Pri nas se dela tako že 6. leto, da se namreč spisuje „tednik“ na celi poli sešitka, in ne kar v kak „notes“. Tudi še par drugih

župnij mi je znanih, da imajo vpeljan tak „tednik“. Ko orglavec pokaže duhovniku vspered, razvidi se, ali je tudi liturgično prav sestavljen, da ni n. pr. pripravljen peti vigilije namesto praznične maše, kar se je enkrat zgodilo tu, preden je bil vpeljan „tednik“. Zato mora orglavec pri latinskih mašah vselej zapisati začetne besede vsaj introita in ofertorija. Tudi na kak bolj imeniten svetniški god more tedaj duhovnik opozoriti orglavca. Pripomnim, da se pri tihih svetih mašah z izpostavljenim sv. R. Telesom pri nas za darovanje in predglasje redno poje kaj v čast Najsvetejšemu, po zavživanju še le kaka Marijina, ne pa že pri darovanju, kakor se čuje mnogokje.

Ko bi se „tednik“ vpeljal povsod, bilo bi to kaj dobro za prosep cerkvenega petja in lepega reda na koru, za vspodbujanje orglavca in za glasbeno kroniko.

Želeti je tudi, da bi imeli, če le količkaj mogoče, kor odprt samo za sodelujoče.

V. B.

Razne reči.

— Cerkvenglasbeno društvo na Dunaju je, kakor smo že poročali, priredilo od dne 3.—9. septembra poučni kurz. Kakor doznajemo iz zasebnega pisma, se ga je udeleževalo 160 prijateljev cerkvene glasbe. Predavanja so bila jako zanimiva in poučna. Natančnejši dopis prinesemo v prihodnji številki.

— Tretji slovenski katoliški shod se je spomnil tudi bednega položaja naših organistov in sprejel mej resolucije organizacijskega odseka tudi te misli:

III. slovenski katoliški shod tudi nujno priporoča, da „Slov. kršč. soc. zveza“ čimpreje stopi v dogovor s „Ceciljanskim društvom“ v Ljubljani z „Društvom za slovenske organiste“ v Celju in s cerkveno oblastjo v posameznih škofijah, kako je urediti orglarske šole s štirinajstimi učnimi leti in z obveznim poukom v posojilniškem in občinskem knjigovodstvu, v telovadbi, ekonomiji in dramatikii in kako zagotoviti njih plače in pokojnine.

O tej resoluciji bo naš list še obširneje pisal.

— Velezaslužni cerkveni skladatelj, vodja stolnemu koru v Briksenu na Tirolskem, Ignacij Mitterer je bil odlikovan od sv. Očeta Pija X. s tem, da je sprejet med papeževe tajne komornike. Bog daj, da se novi „monsignor“ veseli še mnogo let te zaslužene cerkvene odlike.

— Dne 10. avgusta je preteklo uprav sto let, odkar je bil rojen (l. 1806.) znameniti nemški glasbenik Mihael Haydn. V cerkvi sv. Petra v Solnogradu, kjer je pokopan, so imeli tisti dan službo božjo, pri kateri se je pela njegova nemška maša: „Hier liegt vor deiner Majestät“. Na njegov grob so položili mnogo vencev.

Listnica uredništva.

G. M. A. v I. — Pišeš, da se nekateri pritožujejo, da se letošnji uvodni članek našega lista predolgo vleče. Hvaležen sem, da si stvar pojasnil. Prav res, naš list je strokovni list in če v katerem članku, se je pokazal v polni meri pri „Spomenici o orglah ljubljanske stolnice“. No, pristavil bi bil še to, da bodo zanamei iz njega marsikaj spoznali in se — učili. Članek ima eminentno zgodovinsko važnost. Bog nam obudi le kaj takih strokovnih pisateljev! Pozdravljen!

Današnjemu listu je pridejana 9. številka priloge.

Odgovorni urednik lista **dr. Andrej Karlin**. — Odgovorni urednik glasb. priloge **Anton Foerster**.
Zalaga Ceciljino društvo. — Tiskala Zadržna tiskarna v Ljubljani.